

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

DOPORUČENÍ

EVROPSKÁ KOMISE

DOPORUČENÍ KOMISE

ze dne 14. března 2023

o ukládání energie – podpora dekarbonizovaného a bezpečného energetického systému EU

(2023/C 103/01)

EVROPSKÁ KOMISE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na článek 292 této smlouvy,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Komise předložila Zelenou dohodu pro Evropu, tj. strategii zaměřenou mimo jiné na dosažení klimatické neutrality do roku 2050 ⁽¹⁾. V této souvislosti se má do roku 2030 na základě balíčku „Fit for 55“ ⁽²⁾ snížit objem čistých emisí skleníkových plynů alespoň o 55 %. Dále se ve sdělení ⁽³⁾ a plánu REPowerEU ⁽⁴⁾ v kontextu nevyprovokované invaze Ruska na Ukrajinu a s ohledem na využívání dodávek energie jako zbraně navrhuje opatření, jimiž by došlo k rychlému ukončení závislosti na ruských fosilních palivech a která by řešila energetickou krizi urychlením přechodu na čistou energii a společným úsilím o zvýšení odolnosti energetického systému.
- (2) Vzhledem k tomu, že z výroby a využívání energie vzniká více než 75 % emisí skleníkových plynů EU, je pro dosažení uvedených cílů naprosto zásadní energetický systém dekarbonizovat. V zájmu dosažení cílů Unie v oblasti klimatu a energetiky prochází nyní energetický systém hlubokou transformací, která se vyznačuje zvyšováním energetické účinnosti, masivním a urychleným zaváděním výroby energie z proměnlivých obnovitelných zdrojů, zvyšováním počtu akterů, větší decentralizací, digitalizací a propojeností systémů a větší elektrifikací hospodářství. Takováto transformace systému vyžaduje větší flexibilitu, která je chápána jako schopnost energetického systému přizpůsobit se měnícím se potřebám sítě a zvládat proměnlivost a nejistotu poptávky a nabídky ve všech příslušných časových rámcích. Modely ⁽⁵⁾ ukazují přímý vztah, někdy exponenciální, mezi potřebou flexibility (denní, týdenní a měsíční) a zaváděním výroby energie z obnovitelných zdrojů. V důsledku toho bude potřeba flexibility v nadcházejících letech obzvláště relevantní, neboť se očekává, že podíl energie z obnovitelných zdrojů v elektrizační soustavě dosáhne do roku 2030 úroveň 69 %.

⁽¹⁾ COM(2019) 640 final. Zelená dohoda pro Evropu zahrnuje rovněž cíle překračující rámec klimatické neutrality, jako je zastavení úbytku biologické rozmanitosti, snížení a odstranění znečištění a oddělení hospodářského růstu od využívání zdrojů prostřednictvím přístupů oběhového hospodářství.

⁽²⁾ COM(2021) 550 final.

⁽³⁾ COM(2022) 108 final.

⁽⁴⁾ COM(2022) 230 final.

⁽⁵⁾ Viz oddíl 2.2 pracovního dokumentu útvarů Komise SWD(2023) 57.

- (3) Nové provozní výzvy rovněž vyžadují dodatečné služby v budoucí elektrizační soustavě (např. vyrovnávací a nefrekvenční podpůrné služby⁽⁶⁾), jimiž bude zajištěna stabilita a spolehlivost a v konečném důsledku i bezpečnost dodávek elektřiny.
- (4) Nezbytnou flexibilitu mohou energetickému systému zajistit různé technologie, například ukládání energie, odezva na straně poptávky, flexibilita na straně nabídky a propojení. Především technologie ukládání energie (např. mechanické, tepelné, elektrické, elektrochemické a chemické) pak mohou poskytovat odlišné služby v různém měřítku a v různých časových rámcích. Flexibilitu a vyrovnávací služby může elektrické rozvodné síti zajistit například akumulace tepla, zejména rozsáhlá akumulace v systémech dálkového vytápění, čímž se v rámci integrace systému dosáhne nákladově úsporného řešení, jelikož se tím absorbuje výroba elektřiny z proměnlivých obnovitelných zdrojů (např. z větrné a solární energie). Technologie ukládání energie mohou být navíc jedním z technických řešení k zajištění stability a spolehlivosti.
- (5) Ukládání energie v elektrizační soustavě je definováno v čl. 2 bodě 59 směrnice (EU) 2019/944 Evropského parlamentu a Rady⁽⁷⁾ a zahrnuje různé technologie. Směrnice (EU) 2019/944 se zabývá zapojením ukládání energie na trhu s elektřinou, včetně poskytování služeb flexibility za rovných podmínek s jinými zdroji energie.
- (6) Kromě funkce v rámci elektrizační soustavy může ukládání energie, jako například akumulace tepla, napomoci energetickému systému několika způsoby. Ukládání energie, které doplňuje obnovitelné zdroje vytápění a chlazení jako součást individuálních a dálkových systémů vytápění, tak například umožňuje pokrýt vyšší podíl poptávky po vytápění proměnlivými a nízkoteplotními obnovitelnými zdroji, jako je mělká geotermální energie, solární tepelná energie a energie okolního prostředí. Podpora těchto systémů vytápění z obnovitelných zdrojů má zásadní význam pro odklon od systémů vytápění založených na fosilních palivech, zejména v budovách.
- (7) Ukládání energie může sehrát klíčovou úlohu při dekarbonizaci energetického systému a přispívat k integraci energetického systému a k bezpečnosti dodávek. Dekarbonizovaný energetický systém bude vyžadovat značné investice do skladovací kapacity všech typů. Technologie ukládání energie mohou usnadnit elektrifikaci různých hospodářských odvětví, zejména dopravy a také budov. Příkladem může být zavádění elektrických vozidel, jež přispívá k vyrovnávání elektrické sítě prostřednictvím odezvy na straně poptávky (např. absorbováním přebytečné elektřiny v době vysoké výroby energie z obnovitelných zdrojů a nízké poptávky). Energii uloženou v bateriích elektrických vozidel lze rovněž účinně využít k napájení domácností a ke stabilizaci sítě.
- (8) Ukládání energie, zejména tzv. „za elektroměrem“, může pomoci spotřebitelům, a to jak domácnostem, tak průmyslovým odvětvím, v maximální míře využívat energii, kterou si sami vyrobili z obnovitelných zdrojů, a umožnit jim tak snížit náklady na energii.
- (9) U energetických systémů, které jsou méně vzájemně propojeny nebo nejsou propojeny vůbec, jako jsou systémy na ostrovech, v odlehlých oblastech nebo nejvzdálenějších regionech EU, mohou zdroje flexibility, zejména ukládání energie, významně přispět k odklonu od dovozu fosilních paliv a řešit vysokou míru krátkodobé a sezónní proměnlivosti dodávek energie z obnovitelných zdrojů.
- (10) V oblasti ukládání energie stále ještě existuje řada výzev, které mohou ovlivnit jeho zavádění na takové úrovni, která je třeba k zajištění výrazné podpory energetické transformace. Některé z těchto výzev souvisejí s potřebou dlouhodobé viditelnosti a předvídatelnosti příjmů v zájmu snazšího přístupu k financování.
- (11) Unijní trh s elektřinou je koncipován tak, aby umožňoval ukládání energie v rámci všech trhů s elektřinou. Na základě toho je možné kombinovat různé toky příjmů (tzv. spojování příjmů) a podpořit tak životaschopnost obchodního modelu ukládání a zároveň umožnit maximalizaci přidané hodnoty ukládání energie pro energetický systém.

⁽⁶⁾ Podle definice v čl. 2 bodech 45 a 49 směrnice (EU) 2019/944 (Úř. věst. L 158, 14.6.2019, s. 125).

⁽⁷⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU (Úř. věst. L 158, 14.6.2019, s.125).

- (12) V Pokynech pro státní podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky ⁽⁸⁾ se členské státy vybízejí, aby do svých opatření v oblasti bezpečnosti dodávek začlenily dodatečná kritéria nebo prvky, jimiž by se podpořilo využívání ekologičtějších technologií (případně se snížilo využívání znečišťujících technologií), jichž je třeba k dosažení cílů EU v oblasti ochrany životního prostředí. Očekává se, že se na základě těchto kritérií či prvků zvýší podíl ukládání energie, jež profituje z opatření v oblasti bezpečnosti dodávek.
- (13) Provozovatelé přenosových soustav jsou povinni zohlednit potenciál pro využívání zařízení pro ukládání energie ve svém desetiletém plánu rozvoje sítě ⁽⁹⁾. Při plánování sítí však lze dále využívat typický provozní model ukládání energie – tj. dodávat elektřinu do sítě, pokud je úroveň výroby nízká, a spotřebovávat ji, je-li úroveň výroby vysoká. Spotřebu ze sítě během špičky lze snížit prostřednictvím dobře koncipovaných síťových poplatků a systémů sazeb, které podporují využívání nástrojů flexibility, jako je ukládání energie.
- (14) Sdílením uložené elektřiny lze systému zajistit rozsáhlejší výhody prostřednictvím odezvy na straně poptávky, pokud budou mít koneční zákazníci k dispozici vhodné cenové signály nebo pokud budou mít možnost účastnit se režimů flexibility. Jak je stanoveno ve směrnici (EU) 2019/944, společně jednající koneční zákazníci by při poskytování služeb flexibility provozovatelům soustav, kteří používají zařízení pro ukládání energie „před elektroměrem“, neměli podléhat dvojnásobnému zpoplatnění.
- (15) V rámci aktualizace vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu na období 2021–2030, jak je stanoveno v článku 14 nařízení (EU) 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu ⁽¹⁰⁾, by měly být stanoveny ambicióznější cíle, pokud jde o urychlení ekologické transformace a zvýšení energetické bezpečnosti v souladu s balíčkem Zelené dohody pro Evropu ⁽¹¹⁾ a plánem REPowerEU. Aktualizované plány by měly zároveň obsahovat vnitrostátní cíle pro zvýšení flexibility systému podle čl. 4 písm. d) bodu 3 uvedeného nařízení. V rámci aktualizovaných vnitrostátních plánů by měly být rovněž představeny příslušné politiky a opatření na podporu investičních potřeb stanovených v rámci plánu REPowerEU, jakož i na podporu klíčové priority, jíž je zachování konkurenceschopnosti a atraktivity EU vůči globálním partnerům, a to při zohlednění dopadů na životní prostředí, zejména na přírodní stanoviště a ekosystémy ⁽¹²⁾. Vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu představují příležitost ke zjištění možných synergií napříč pěti dimenzemi energetické unie ⁽¹³⁾, zejména pokud jde o přínosy ukládání elektřiny.

PŘIJALA TOTO DOPORUČENÍ:

- (1) Členské státy zohlední při vymezování platného regulačního rámce a postupů, zejména při provádění právních předpisů Unie týkajících se trhu s elektřinou, dvojí dimenzi ukládání energie (výrobce – spotřebitel), aby mohly být odstraněny stávající překážky. To zahrnuje předcházení dvojnásobnému zdanění a zjednodušení postupů udělování povolení ⁽¹⁴⁾. Vnitrostátní regulační orgány by rovněž měly tuto dimenzi zohlednit při stanovování síťových poplatků a systémů sazeb, a to v souladu s právními předpisy Unie.

⁽⁸⁾ Sdělení Komise – Pokyny pro státní podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky na rok 2022, C/2022/481 (Úř. věst. C 80, 18.2.2022, s. 1).

⁽⁹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 347/2013 ze dne 17. dubna 2013, kterým se stanoví hlavní směry pro transevropské energetické sítě (Úř. věst. L 115, 25.4.2013, s. 39).

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 1.

⁽¹¹⁾ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_cs#documents

⁽¹²⁾ V zájmu dosažení cílů Zelené dohody pro Evropu a dodržování zásady „nezpůsobovat škodu“ je rovněž nezbytné vzít v úvahu širší environmentální dopady ukládání energie a nalézt řešení pro jejich zmírnění nebo neutralizaci.

⁽¹³⁾ COM(2015) 80.

⁽¹⁴⁾ Viz rovněž doporučení Komise (EU) 2022/822 ze dne 18. května 2022 o urychlení postupů udělování povolení pro projekty v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a usnadnění smluv o nákupu elektřiny (Úř. věst. L 146, 25.5.2022, s. 132), a nařízení Rady (EU) 2022/2577 ze dne 22. prosince 2022, kterým se stanoví rámec pro urychlení zavádění energie z obnovitelných zdrojů (Úř. věst. L 335, 29.12.2022, s. 36).

- (2) Členské státy zjistí potřeby flexibility svých energetických systémů v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu a stanoví si ve svých aktualizovaných vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu ambicióznější cíle a zpřísní související politiky a opatření, jejichž cílem je nákladově efektivní podpora zavádění ukládání energie (velkokapacitního ukládání i ukládání „za elektroměrem“) a odezvy na straně poptávky a flexibility. Členské státy by rovněž měly vyhodnotit potřeby výrobních kapacit pro příslušné technologie ukládání energie.
- (3) Členské státy, zejména jejich vnitrostátní regulační orgány, zajistí, aby provozovatelé energetických soustav při plánování přenosových a distribučních sítí dále posuzovali potřeby flexibility svých energetických soustav, včetně potenciálu ukládání energie (krátkodobého i dlouhodobého), a vyhodnotili, zda může být skladování energie nákladově efektivnější alternativou k investicím do sítí. Při posuzování kapacity připojení (např. při zvažování flexibilních smluv o připojení) a provozování systému by členské státy rovněž měly vzít v úvahu plný potenciál zdrojů flexibility, zejména ukládání energie.
- (4) Členské státy identifikují potenciální mezery ve financování krátkodobého, střednědobého a dlouhodobého ukládání energie, včetně „za elektroměrem“ (tepelného a využívajícího elektřinu) a dalších nástrojů flexibility, a pokud bude zjištěno, že je k zajištění bezpečnosti dodávek a environmentálních cílů třeba dalších zdrojů flexibility, zváží případnou potřebu finančních nástrojů, které zajistí viditelnost a předvídatelnost příjmů.
- (5) Členské státy prozkoumají, zda jsou služby ukládání energie dostatečně finančně ohodnocovány, zejména využívání flexibility v distribučních sítích a poskytování nefrekvenčních podpůrných služeb, a zda by mohli provozovatelé u některých služeb finanční odměnu navýšit.
- (6) Členské státy zváží konkurenční nabídková řízení, pokud by byla nezbytná k zajištění dostatečné úrovně využívání zdrojů flexibility v zájmu dosažení transparentních cílů v oblasti bezpečnosti dodávek a životního prostředí, a to v souladu s pravidly státní podpory. Při navrhování kapacitních mechanismů by měly být prozkoumány možnosti optimalizace s cílem usnadnit využívání zdrojů flexibility, včetně ukládání energie, např. zajištěním toho, aby byly faktory snížení přiměřené sledovanému cíli bezpečnosti dodávek, dále snížením minimální způsobilé kapacity a minimální velikosti nabídky, usnadněním agregace, snížením mezních hodnot emisí CO₂ nebo upřednostněním ekologičtějších technologií, a to v souladu s Pokyny pro státní podporu v oblasti klimatu, ochrany životního prostředí a energetiky.
- (7) Členské státy určí veškerá konkrétní opatření, regulační i neregulační, která jsou nezbytná k odstranění překážek bránících zavádění odezvy na straně poptávky a ukládání energie „za elektroměrem“, např. v souvislosti s rozšířením elektrifikace odvětví konečného užití na základě obnovitelných zdrojů energie, se zaváděním individuální nebo kolektivní vlastní spotřeby a s obousměrným nabíjením za využití baterií elektrických vozidel.
- (8) Členské státy urychlí zavádění zařízení pro ukládání energie a dalších nástrojů flexibility na ostrovech, v odlehlých oblastech a v nejbližších regionech EU, jež mají nedostatečnou kapacitu sítí a nestabilní nebo dálkové připojení k hlavní síti, a to například prostřednictvím režimů podpory pro nízkouhlíkové flexibilní zdroje, včetně ukládání energie, a zároveň upraví kritéria pro připojení k síti s cílem podpořit hybridní energetické projekty (tj. výrobu a ukládání energie z obnovitelných zdrojů).
- (9) Členské státy a vnitrostátní orgány budou zveřejňovat podrobné údaje o přetížení sítě, omezování energie z obnovitelných zdrojů, tržních cenách, podílu energie z obnovitelných zdrojů a obsahu emisí skleníkových plynů v reálném čase, jakož i o zařízení pro ukládání energie s cílem usnadnit investiční rozhodování o nových zařízeních pro ukládání energie.
- (10) Členské státy budou i nadále podporovat výzkum a inovace v oblasti ukládání energie, zejména dlouhodobá řešení v oblasti ukládání energie a metody ukládání energie kombinující elektřinu s jinými nosiči energie, a optimalizovat stávající řešení (např. v oblasti účinnosti, kapacity, doby trvání, minimalizace klimatické a environmentální stopy). Je třeba zvážit nástroje ke snížení rizika, jako jsou programy urychlení technologického pokroku a specializované režimy podpory, kterými se inovativní technologie ukládání energie řídí až do fáze uvedení na trh.

V Bruselu dne 14. března 2023.

Za Komisi
Kadri SIMSON
členka Komise
